

Міністерство культури України
Харківська державна академія культури
Факультет культурології
Кафедра культурології та медіа-комунікацій

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»
(ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ІНШОЮ
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ ТА УСПІШНО ВИКОНАЛИ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
І КУРСУ)
(Спеціальність «Культурологія» - денна та заочна
форми навчання)**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні
кафедри
культурології та
медіа-комунікацій
протокол № 8 від
24 березня 2016 р.

УДК [930.85(100+4770)+008] (079,1)
ББК 63.3(0)-7р4+63.3(4УКР)-7р4+71.0р4
І-90

Друкується за рішенням ради факультету культурології
(Протокол № 8 від 28.03.2016.)

Програма вступного випробування для абітурієнтів, які вступають на II курс спеціальності «Культурологія» для здобуття ступеня «бакалавр» - денна та заочна форми навчання / Укладачі: В.М. Шейко, доктор історичних наук, професор; О.А. Гаврюшенко, кандидат історичних наук, доцент. - Х.: ХДАК, 2016.– 14 с.

© Харківська державна академія культури, 2016
© Шейко В.М., 2016
© Гаврюшенко О.А., 2016

З М І С Т

ВСТУП.....	4
ПРОГРАМА.....	5
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ.....	12

ВСТУП

Вступний екзамен проводиться з метою перевірки рівня і якості загально-професійної й спеціальної підготовки потенційних студентів і дозволяє виявити й оцінити їх готовність до вирішення професійних завдань та до наукової й науково-практичної діяльності.

Абітурієнти повинні знати:

- вихідні терміни на категорії культурології;
- головні культурологічні теорії та персоналії;
- тематику досліджень з культурології;
- умови функціонування культури в суспільстві;
- характерні риси світових культурних систем;
- загальні характеристики сучасних культур;
- сучасні підходи до вирішення традиційних культурологічних проблем.

Абітурієнти повинні вміти:

- користуватись базовими поняттями та методологічними підходами культурології при аналізі культурних феноменів, культурно-історичного процесу, сучасної культурної ситуації;
- визначати структурно-морфологічні особливості тієї чи іншої культури;
- обговорювати характерні аспекти головних підходів до сутності культури;
- дискутувати з приводу досягнень, протиріч, проблем та криз світової та української культури;

Пропоновану Програму складено враховуючи основні цілі, вимоги і зміст навчання на I курсі спеціальності «Культурологія».

Випробування проводиться у формі іспиту.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Предмет та задачі, структура та функції культурології. Міждисциплінарний статус культурології в системі гуманітарного знання.

Культура як предмет культурологічного дослідження. Науки про культуру: філософія культури, соціологія культури, історія культури та ін. Походження терміну «культурологія» та створення науки «культурологія» Л.Вайтом. Культурологія та культурні дослідження: спільне та відмінне. Західна та радянська (пострадянська) культурологія.

Структура культурологічного знання. Міждисциплінарний статус культурології. Проблематика культурологічних досліджень.

Тема 2. Людина в символічному світі культури. Культура та міф.

Символічна природа культури. Людина як творець символічного світу культури. Е. Касіпер, К.-Г. Юнг та їх погляди щодо культуротворчого потенціалу символу.

Культуротворча роль міфу в архаїчній та сучасній культурі. Теорія міфу М. Еліаде, міфологічний вимір тоталітарних культур, міф та сучасна масова культура.

Тема 3. Культурні цінності та норми. Культурна динаміка. Ментальне поле культури

Цінності та норми як втілення культурних сенсів. Філософська аксіологія та класифікації цінностей. Ціннісні орієнтації суб'єкта культури та соціокультурні норми. Динаміка європейської культури з точки зору аксіологічної теорії культури П. Сорокіна. Проблема Співіснування різних ціннісно-сміслових орієнтирів у сучасній культурі, толерантність та вселюдські цінності.

Ментальне поле культури як її «сміслові середовище». Ментальність як несвідома форма втілення уявлень людей певної соціокультурної спільноти. Історія культурологічного вивчення ментальностей: етнологічні студії М. Мосса та Л.Леві-Брюля, праці представників школи «Анналів» (Л. Февр, М. Блок, Ф. Бродель, Ж. Дюбі, Ж. Ле Гофф).

Тема 4. Традиція та інновація. Звичай та ритуал. Міжкультурні комунікації

Внутрішні механізми культурного розвитку та самозбереження культури. Культуротворчий потенціал традиції в минулому та сучасності. Традиції та інновації як конкуруючі механізми культурогенезу. Культурний зміст звичаю та ритуалу: спільне та відмінне.

Значення терміну «комунікація» та спектр його використання в культурології. Різноманіття міжкультурних комунікацій: інтеграція, асиміляція, акультурація, геттоїзація. Комунікативний вимір глобалізації.

Тема 5. Типології культури. Культури та субкультури

Культурологічний сенс розбудови типологій культури. Можливі принципи відокремлення культурних типів. Культурантропологічна (Дж. Фейблман) та семіотична (Ю. Лотман) типології культури.

Метакультура та субкультура. Принципи створення та функціонування субкультур. Субкультури минулого та субкультури сучасності.

Тема 6. Фізична культура. Сексуальна культура. Культура повсякденності

Соціокультурні виміри людської тілесності. Культурологічний зміст понять «фізична культура» та «техніки тіла». М. Мосс та його класифікація «технік тіла».

Сексуальність як продукт тілесного, душевного та духовного. Сексуальна культура як тема культурологічних досліджень (З. Фройд, М. Фуко, І. Кон). Гендер та культура.

Культура повсякденності як простір втілення людських сенсів. Форми культури повсякденності та дослідження її генези в працях представників школи «Анналів» (Ф. Бродель, Ж. Ле Гофф).

Тема 7. Семіотика культури. Герменевтика культури.

Семіотика – наука о знаках та знакових системах. Витоки семіотики. Ф. де Соссюр, Ч. Пірс та Ч. Моріс. Вчення о семіосфері Ю.М. Лотмана. Західна семіотика культури: Р. Барт, У. Еко.

Герменевтика: походження терміну та його життя у часі. Вихідні категорії герменевтики – розуміння, контекстуальний підхід, конгеніальність, «герменевтичний круг». Філософська герменевтика та дослідження культури в працях Ф. Шлейєрмахера, М. Гайдеггера, Х.-Г. Гадамера та П. Рікера. «Насичений опис» культури як герменевтична практика в просторі культурної антропології (К. Гірц).

Тема 8. Сучасна українська національна культура: культурологічний аналіз

Українська культурологія: персоналії та проблематика. Українська мова та культура: взаємозв'язок і взаємовплив. Регіональна та культурна неоднорідність України: Захід, Схід, Південь та Центр. Культурні конфлікти на теренах сучасної України та можливості їх подолання у культуротворенні. Масова українська культура. Національна еліта та її вплив на формування культурної свідомості українців. Україна у контексті світової культури.

Український постмодернізм (література, театр, кіно, фотомистецтво, живопис та ін.).

Література

- Аверинцев С.С. Морфология культуры О. Шпенглера // Новые идеи в философии. Ежегодник философского общества СССР. – М., 1991.
- Бажов С.И. Философия истории Н.Я. Данилевского. – М., 1997.
- Балуев Б.П. Споры о судьбах России: Н.Я. Данилевский и его книга «Россия и Европа». – Тверь, 2001.
- Барг М.А. О категории цивилизации // Новая и новейшая история. –1990. – № 5.
- Барт Р. Мифологии – М., 2004.
- Бердяев Н. Воля к жизни и воля к культуре // Смысл истории. – М., 1990. - С. 162-174.
- Вельш В. «Постмодерн». Генеалогия и значение одного спорного понятия// Путь. Международный философский журнал. – 1992. – №1.
- Вико Дж. Основание Новой науки об общей природе наций. – М.; Киев., 1994.
- Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики – М., 1988.
- Гессе Г. Игра в бисер. – М., 1992.
- Гирц К. Влияние концепции культуры на концепцию человека // Гирц К. Интерпретация культур. – М.: Росспэн, 2004. – С. 43-68.
- Гирц К. Влияние концепции культуры на концепцию человека // Гирц К. Интерпретация культур. – М., 2004. – С. 43-68.
- Гуревич П. С. Игра // Культурология. XX век. Словарь. СПб., 1997. – С. 133-135.
- Данилевский Н.Я. Россия и Европа. –М., 1991.
- Джеймісон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму. - К., 2008.
- Дианова В.М. Культурология: основные концепции. – СПб., 2005.
- Дианова В.М. Культурология: основные концепции: Учеб. Пособие. – СПб., 2005.
- Ерасов Б.С. Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия. – М., 1998.
- Жижек С. Возвышенный объект идеологий. - М.: ХЖ, 1999. СС.9-231.
- Иванов В. Наука о человеке. Введение в современную антропологию. – М.: РГГУ, 2004.
- Ильин И. Постмодернизм от истоков до конца столетия. Эволюция научного мифа. – М., 1998.
- Ильин И.П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М., 1996.
- Кисель М. Джамбаттиста Вико. – М., 1980.
- Клакхон К. Зеркало для человека. Введение в антропологию. – СПб., 1998.
- Козловски П. Культура постмодерна. – М., 1997.
- Культурология. XX век. Словарь. - СПб.: Университетская книга, 1997.

- Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992.
- Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – СПб., 1998.
- Лотман Ю.М. Избранные статьи. В 3-х томах. – Таллинн, 1992–1993.
- Маньковская Н. Эстетика постмодернизма. – СПб., 2000.
- Массовая культура «за» и «против». Сб. статей. – М., 2004.
- Массовая культура: современные западные исследования. – М.: Фонд научных исследований «Прагматика культуры», 2005. – 336 с.
- Мечников Л. Цивилизация и великие исторические реки. Статьи. – М., 1995.
- Мудрагей Н.С. Философия истории Дж.Вико // Вопросы философии. – 1996. № 1.
- Ортега–и Гассет Х. Восстание масс // Ортега–и Гассет Х. «Дегуманизация искусства» и другие работы. Эссе о литературе и искусстве. Сборник. – М., 1990.
- Ортега-и-Гассет Х. О спортивно праздничном чувстве жизни // Философские науки. – 1991. №12. – С. 137-152.
- Парсонс Т. О социальных системах. – М., 2002.
- Пассмер Дж. Культурные универсалии // Философские науки. – 1990. –№ 1. – С. 110-113.
- Постмодернизм и культура (материалы круглого стола) // Вопросы философии. – 1993. – №3. – С. 3-17.
- Почепцов Г.Г. Семиотика. – М.: Рефл-бук; Ваклер, 2002.
- Романов И.Ю. Психоанализ: культурная практика и терапевтический смысл. Введение в теорию, практику и историю психоанализа. – М., 1994.
- Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
- Тойнби А. – Постижение истории. – М., 1991.
- Тойнбі Арнольд. Дослідження історії. Том 1-2.– К.: Основи, 1995.
- Уайт Л. Понятие культуры // Антология исследований культуры. Т.1. Интерпретации культуры. – СПб.: Университетская книга, 1997. – С. 17-48.
- Успенский Б.А. Избранные труды. Т.1. Семиотика истории. Семиотика культуры. – М., 1994.
- Уэльбек М. Мир как супермаркет и насмешка // Уэльбек М. Мир как супермаркет. – М., 2004. – С. 67-74.
- Февр Л. Цивилизация: эволюция слова и группы идей // Февр Л. Бои за историю. – М., 1991. – С. 239–281.
- Финк Э. Основные феномены человеческого бытия // Проблема человека в западной философии: Сборник пер. с англ., франц., нем. – М., 1988. С. 357-403.
- Флиер А.Я. Культура // Культурология. XX век. Словарь. – СПб.: Университетская книга, 1997. – С. 203-209.

- Флиер А.Я. Универсалии культурные // Культурология. XX век. Словарь. – СПб., 1997. – С. 483-484.
- Фрейд З. Недовольство культурой // Фрейд З. Психоанализ. Религия. Культура. – М., 1992. – С. 65-134.
- Фрейд З. Тотем и табу. – М., 1997.
- Фундаментальные проблемы культурологии: в 4.т. Том I: Теория культуры / отв. ред. Д.Л.Спивак. – СПб.: Алетейя, 2008.
- Хайдеггер М. Время и бытие. Статьи и выступления. – М., 1993.
- Хейзинга Й. Homo ludens. Статьи по истории культуры. – М.: Прогресс-Традиция, 1997.
- Шейко В.М. Історія культури Слобідської України : навч. посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. — 2-ге вид., доповн. — Х. : ХДАК, 2012. — 229 с
- Шейко В.М. Культурологія : навч. посіб. / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький, Е. В. Германова де Діас. — Київ : Знання, 2012. — 407 с.
- Шерток Л.Р. Де Соссюр. Рождение психоаналитика. От Месмера до Фрейда. – М., 1991.
- Шинкаренко О.В. Природа і культура // Левчук Л., Панченко В., Шинкаренко О. та ін. Історія світової культури: Навч. посіб. – К.: Либідь, 1994. – С. 5-22.
- Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. Т.1-2. – М., 1993-1998.
- Эко У. Постмодернизм, ирония, удовольствие // Называть вещи своими именами. – М., 1986. – С.227-229.
- Элиас Н. О процессе цивилизации. Социогенетические и психогенетические исследования. Том.1. Изменения в поведении высшего слоя мирян в странах Запада. – М.; СПб., 2001.
- Эльконин Д.Б. Психология игры. М., 1978.
- Ю.М.Лотман и Тартуско-московская семиотическая школа.– М., 1994.
- Юнг К. Либидо, его метаморфозы и символы. – СПб, 1994.
- Юнг К.Г. Феномен духа в искусстве и науке. – М., 1992.
- Юнг. К.Г. Архетип и символ. – М., 1991.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ

Відповіді оцінюються за дванадцятибальною системою. Підсумкова оцінка виставляється після завершення іспиту.

Бали **12, 11, 10** виставляється, якщо:

- всебічно і повністю розкрито зміст запитання з використанням відповідної літератури;
- відповідь проілюстрована прикладами, цифровими даними, що підтверджують та поглиблюють зміст відповіді;
- теоретичні положення поєднані з практичними прикладами;
- продемонстровано знання сучасного стану проблем, є власна аргументована позиція з даного питання;
- дані повні і правильні відповіді на додаткові питання;
- випускник вільно висловлює свої думки, володіє професійною мовою, вміє вести наукову дискусію. Відповідь конкретна, логічна, послідовна.

Бали **9, 8, 7** виставляється, якщо:

- правильно розкрито зміст запитання з використанням відповідної літератури;
- відповідь проілюстровано прикладами, цифровими даними, що підтверджують та поглиблюють зміст відповіді;
- продемонстровано знання сучасних проблем галузі;
- допущені деякі неточності при відповіді на додаткові питання;
- випускник вміє висловлювати свої думки, володіє професійною мовою, але не завжди чіткий, логічний, послідовний при викладі матеріалу.

Бали **6, 5, 4** виставляється, якщо:

- відсутня відповідь на одне з запитань білета;
- отримано, в основному правильну, але недостатньо повну відповідь на поставлене запитання;
- виявлені слабкі знання сучасного стану проблем, а також недостатнє вміння пов'язати теоретичні знання з практикою;
- є труднощі у відповідях на додаткові запитання.

Бали **3, 2, 1** виставляється, якщо:

- відповідь поверхнева, виявлено незнання базових понять спеціальності, сучасних проблем галузі;
- відсутні відповіді на додаткові запитання.

Навчальне видання

Програма фахового випробування

для абітурієнтів, які вступають на II курс спеціальності «Культурологія»,
ступінь «Бакалавр» (денна та заочна форми навчання)

Укладачі:

В.М. Шейко, доктор історичних наук, професор
О.А. Гаврюшенко, кандидат історичних наук, доцент

План 2016 р. Підписано до друку _____ 2016 р. Друкується в авторській редакції. Формат 60x84/16. Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф. Ум. друк. арк. ____ Обл.-вид. арк. ____ Тираж 100 Зам. №

ХДАК, 61057, Харків 57, Бурсацький узвіз, 4.

Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК